

ENGELLERİ AŞMAK İÇİN EL ELE: ÖZEL EĞİTİMDE AİLENİN ÖNEMİ
HAND IN HAND TO OVERCOME OBSTACLES: THE IMPORTANCE OF FAMILY IN
SPECIAL EDUCATION

Emel ÖZKAN

emel_ozkan_@windowslive.com; <https://orcid.org/0000-0003-3844-2624>

ÖZET

Çalışmanın amacı özel eğitim ve aile olgusu perspektifinde özel eğitimde ailenin rolünün tespit edilmesidir. Bu amaçtan hareketle, ilk olarak özel eğitimin ne olduğu ele alınmıştır. Akabinde özel eğitim konusunda yapılan yasal düzenlemelerden bahsedilmiştir. Son kısımda ise ailenin özel eğitimdeki rolüne değinilmiştir. Özel eğitim, bireylerin özel ihtiyaçları doğrultusunda uygun olarak tasarlanmış olan eğitim programlarını ifade etmektedir. Öğrenme, güçlüğü, zihinsel engel, duyuşal bozukluk, otizm, dikkat eksikliği vb. durumları olan kişiler için özel olarak hazırlanmaktadır. Bu bağlamda özel ihtiyaçları olan kişilerin eğitimde başarılı olması ve topluma kazandırılması amaçlanmaktadır. Özel eğitim konusunda birçok yasal düzenlemenin gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Kurumlar kurulmuş olup kanunlar çıkarılmıştır. Bu düzenlemelerin yanı sıra ailenin varlığı da unutulmamalıdır. Aile ise toplumun en küçük yapı taşıdır. Genel olarak birlikte yaşayan ve bireylerin içinde doğup büyüdüğü yaşamlarının büyük çoğunluğunu sürdürdüğü sosyal bir kurumdur. Özel gereksinimi olan çocukların varlığında ailenin önemi hayati bir önem taşımaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların varlığında aile olgusu her zaman öne çıkmıştır. Aile, çocuğun gelişimi konusunda temel yapı taşıdır ve özel eğitimde aktif rol almaktadır. Aynı zamanda aileler, çocukların gelişimini en iyi şekilde bilendir. Özel gereksinimi olan çocukların eğitiminde ailelerin rolü, çocuğun gelişiminde önemli bir etmendir. Aileler, çocukların özel eğitiminin karşılanmasında gerekeni yapmak ve eğitimcilerle işbirliği oluşturması gerekmektedir. Bu sebeple çalışmanın sonunda özel eğitimde ailenin rolü irdelenerek incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak ailenin çocukların gelişiminde kilit rol oynadığı ve özel eğitimde ailenin rolünün son derece önemli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ailenin özel eğitime sahip çocuklarının topluma kazandırılması konusunda koruyucu ve eğitimci bir rol aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aile, Özel Eğitim, Birey, Engelli

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the role of the family in special education from the perspective of special education and family phenomena. Based on this purpose, firstly, what special education is is discussed. Subsequently, legal regulations regarding special education were mentioned. In the last part, the role of the family in special education is mentioned. Special education refers to educational programs designed appropriately in line with the special needs of individuals. Learning disabilities, intellectual disability, sensory impairment, autism, attention deficit, etc. It is specially prepared for people with conditions. In this context, it is aimed to ensure that people with special needs are successful in education and integrated into society. It is possible to say that many legal regulations have been made regarding special education. Institutions have been established and laws have been enacted. Family is the smallest building block of society. In general, it is a social institution in which individuals live together and spend most of their lives in which they were born and raised. The importance of the family is of vital importance in the presence of children with special needs. In the presence of children in need of special education, the concept of family has always come to the fore. The family is the basic building block of the child's development and plays an active role in special education. At the same time, families are the ones

who know the development of children best. The role of families in the education of children with special needs is an important factor in the child's development. Families must do what is necessary to provide for their children's special education and cooperate with educators. For this reason, at the end of the study, the role of the family in special education was examined. The study used content analysis technique, one of the qualitative research methods. As a result, it has been determined that the family plays a key role in the development of children and that the role of the family is extremely important in special education. In addition, it has been observed that the family plays a protective and educational role in integrating their children with special education into society.

Keywords: Family, Special Education, Individual, Disabled

1. GİRİŞ

Özel eğitim, akranlarına göre bireysel ve gelişim açısından belirli farklılıkları bulunan kişilerin eğitimlerini tamamlamak için özel bir şekilde yetiştirilmiş olan personel, aynı zamanda özel olarak geliştirilen, hazırlanan eğitim planları ve uygun ortamlarda yapılan kişilerin topluma uyumu ve bağımsız bir biçimde kendine yetecek düzeye gelebilmesini sağlayan eğitim şekline denilmektedir (MEB, 2006, s. 6). Çeşitli sebepler doğrultusunda kişisel özellikleri ve eğitim bakımından akranlarından belirli düzeyde farklılık gösteren bireylere ise özel eğitime ihtiyacı olan birey denilmektedir. Bazı bireyler genel eğitimlerinden farklı olarak gerek kişisel özellikleri ve eğitimleri konusunda akranlarına göre farklı olmalarından kaynaklı olarak özel eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda eğitimin erken başlanması ve devam ettirilmesi önemli bir durumdur. Erken teşhis hayat kurtarıcı deyimiyse özel eğitime ne kadar erken başlanılırsa özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin gelişimi de o kadar olumlu sonuçlanmaktadır (Demirel, 2005, s. 62). Bu durumda eğitim birey için kaçınılmazdır. Bireyin ilk eğitimi ailede başlamaktadır. Eğitim, sadece okulda gerçekleştirilen bir süreç değildir. Çocuğun doğduğundan itibaren ilk eğitimi ev içindedir. Çocuğun gelişim dönemi içerisindeki ilk deneyimlemesi ve etkileşimde bulunması aile ortamında gerçekleşmektedir. Her birey özeldir ve her bireyin gelişim hakkı vardır. Özel gereksinimi olan bireyler için eğitim önemli bir olgudur. Bu eğitime bakıldığında ailenin rolü ise göz ardı edilemez. Aileler, özel eğitime sahip çocuklarının ilk öğretmeni ve savunucularıdır. Özel eğitim sürecinde aktif olarak rol almakta ve çocukların sosyal, duygusal vb. alanda gelişimlerinin sağlanması ve onların kendine olan güveninin yerine getirilmesinde bir anahtardır. Tüm çocukların eğitim sürecinde önemli yer tutan aile özel gereksinimi olan bireylerin yani çocukların eğitimi konusunda daha fazla önem kazanmaktadır. Aileye düşen görev özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarının yolunu belirleyen bireysel eğitim programına dâhil olarak aktif rol üstlenilmesidir. Aynı zamanda özel eğitim konusunda birtakım yasal düzenlemelerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’de özel eğitim konusunda başlangıcın 1800’lü yılların sonuna kadar uzandığı bilinmektedir. Yasal düzenlemeler bağlamında bakıldığında ise sürecin biraz zaman aldığı bilinmektedir. İlk olarak özel eğitimin tek bir elden koordine edilmesi bakımından önemli bir adım olarak 06.08.1980 yılında 2429 sayılı kararla birlikte Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1982 yılında Daire Başkanlığı halini almış, 1983 yılında da 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür. Aynı sene içerisinde 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nda özel eğitime muhtaç çocukların yetiştirilmesi hususunda kararlar belirlenmiştir (Kartal, 2020, s. 1).

Çalışmanın amacı özel eğitim perspektifinde ailenin özel eğitimdeki rolü ve öneminin tespit edilmesidir. Bu bağlamda ilk olarak özel eğitimin ne olduğuna değinilmiş akabinde ise Özel eğitim konusunda ülkemizde gerçekleştirilen yasal düzenlemelerden bahsedilmiştir. Son kısımda ise özel eğitimde aile konusuna açıklık getirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak ailenin özel eğitim gereksinimi duyan bireylerin özellikle de çocukların eğitimi konusunda önemli bir görev üstlendiği ve hayati önem taşıdığı görülmüştür. Ayrıca özel eğitimin gerekliliğinin ailenin sorumluluğunu arttırdığı ve ailenin koruyucu ve

savunucu bir mekanizma oluşturduğu tespit edilmiş ve özel eğitimde ailenin önemli bir yer kapsadığı görülmüştür.

2. ÖZEL EĞİTİM

Özel eğitim, akranlarına göre bireysel ve gelişim açısından belirli farklılıkları bulunan kişilerin eğitimlerini tamamlamak için özel bir şekilde yetiştirilmiş olan personel, aynı zamanda özel olarak geliştirilen, hazırlanan eğitim planları ve uygun ortamlarda yapılan kişilerin topluma uyumu ve bağımsız bir biçimde kendine yetecek düzeye gelebilmesini sağlayan eğitim şekline denilmektedir (MEB, 2006, s. 6). Tarihsel sürece bakıldığında özel eğitim alanında yapılan çalışmaların 1800 yılı öncesine kadar gittiği bilinmektedir. 1800 yılından önceki süreçte bakıldığında engelin derecesi ve düzeyi doğrultusunda davranışların değişiklik kazandığı görülmektedir. Engelin derecesi düşük ise önemsenmediği fazla ise aileden dışlanma, toplumdan dışlanma gibi uygulamaların yapıldığı görülmüştür. Bu bağlamda engellilerin aptal, geri zekâlı vb. adlarla adlandırıldığı da bilinmektedir. Aynı zamanda bu dönemlerde Hristiyanlık inancının giderek yaygınlaşmasıyla birlikte zihinsel engelli bireylerin içine şeytan girdiği ve bu durumun dinsel ayinler, törenler gibi düzenlemelerle şeytanın çıkarılabileceği görüşü egemen olmuştur. Bu kapsamda bu savlar 16.yy'a kadar sürmüştür. 1800-1900 arası dönemde kurumlar açılmaya başlanmış bu dönemden sonra 1960'lı yıllara kadar genel okullar ve özel eğitim sınıfları açılmıştır. Son olarak 1960 yılından sonra ise büyüme, gelişme ve değişim dönemi yaşanmıştır (Özdemir, Çiftçi, & Sayan, 2022, s. 4-5).

Bazı durumlarda genel eğitimden yeterince faydalanamayan özel destek alması gereken öğrencilerin varlığı bir gerçektir. Kişisel özelliklerin de etkisiyle yaşananların toplumsal ortama ve eğitim ortamına uygun düşmemesi, bir diğer ifadeyle çevrenin bireylerin özelliklerine göre uygun olmaması gibi sebeplerle toplumsal kuralların dışında eğitim alma gereği doğmuştur. Bu kapsamda bu öğrencilere eğitimin özel olarak aktarılması gerekmektedir. Tüm bu durum özel ihtiyacı olan öğrenciler için yapılan ortam düzenlemeleri, öğretim metotları, müfredatlar, özel olarak yetiştirilen personel vb. eğitsel planlamalarla birlikte özel eğitim alanını meydana getirmiştir (Çitil, 2020, s. 11). İnsan yaşamı doğumdan ölüme kadar geçen bir süreçtir ve farklı evrelerden meydana gelmektedir. Doğumla başlayan bu evreler, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik şeklinde devam etmektedir ve yaşlılıkta son bulmaktadır. Her dönemde etkilenilen zihinsel, fiziki, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının varlığı söz konusudur. Bu kapsamda bu alanları gerçekleştirmekte zorlanan veya gerçekleştiremeyen bireylerin özel eğitim gereksinimi bir ihtiyaçtır. Bireylerin hayatlarında özel eğitim almasına sebep olan başlıca nedenlerden bu doğrultuda bahsetmek mümkündür. Özel eğitime ihtiyaç duyulmasında etkili sebeplere bakıldığında doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası olmak üzere belirli nedenlerden kaynaklı olduğu bilinmektedir. Doğum öncesi dönemlerde genetik, kromozomal, ebeveynlerin kullandığı ilaçlar, akraba evlilikleri gibi durumların neden olduğu söylenebilmektedir. Doğum sırasında bakıldığında ise erken doğum veya geç doğum, doktor hatası, riskli doğumlar vb. durumların etki ettiği bilinmektedir. Doğum sonrası duruma bakıldığında ise enfeksiyon başta olmak üzere fiziki, ruhsal travmalar, yetersiz beslenme, kazalar vb. etmenlerin sebep olduğunu ifade etmek mümkündür (Ataman, 2003, s. 60-70). Özel eğitimdeki temel amaç kişinin topluma kazanılması ve geleceğe hazırlanabilmesini sağlayabilmektir. Aynı zamanda yetersizliğin engele dönüşmesini korumak için gerekli müdahalelerin ve tedavinin uygun zamanda ortaya konulmasıdır. Bu bağlamda özel eğitimin temel amacı özel ihtiyacı olan bireylerin eğitsel olarak gereksinimlerini sağlamak olduğu söylenebilmektedir. (MEB, 2006, s. 15).

3. ÖZEL EĞİTİMDE YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye'de özel eğitim konusunda başlangıcın 1800'lü yılların sonuna kadar uzandığı görülmektedir. Yasal düzenlemeler bağlamında bakıldığında ise sürecin biraz zaman aldığı

bilinmektedir. İlk olarak özel eğitimin tek bir elden koordine edilmesi bakımından önemli bir adım olarak 06.08.1980 yılında 2429 sayılı kararla birlikte Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1982 yılında Daire Başkanlığı halini almış, 1983 yılında da 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür. Aynı sene içerisinde 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'nda özel eğitime muhtaç çocukların yetiştirilmesi hususunda kararlar belirlenmiştir (Kartal, 2020, s. 1). Tarihsel süreç içerisinde özel eğitim ve rehberlik alanında ihtiyaçların giderek artmaya başlaması doğrultusunda Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı 30.04.1992 tarihli ve 3797 sayılı Kanun gereğince Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne dönüştürülerek sürece devam edilmiştir. Bu duruma ek olarak 1997 tarihinde 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çıkarılarak özel eğitim konusundaki esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda bakıldığında daha önceden çıkarılan Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası'nın kaldırıldığı da görülmektedir. Söz konusu bu yasanın yürürlüğe girmesi ile birlikte ilk defa özel eğitim gerektiren kişi, erken çocuk dönemi eğitim, kaynaştırma durumu, özel eğitim desteği, aile eğitim ve katılımı, bireyselleştirilmiş eğitim programları vb. kavramlar kullanılmaya başlandığı ve düzenlemelere gidildiği de bilinmektedir (Cavkaytar, Özel Eğitime Gereklik Duyan Çocuklar ve Özel Eğitim, 2008, s. 20). Tüm bu gelişmelerin ardından 2000 yılına gelindiğinde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu süreçten sonra yönetmeliğin epeyce değiştiği en önemli değişimlerin ise 2006 yılında yaşandığı söylenebilmektedir. Yönetmelik son şeklini ise 2018 yılında almıştır (Çitil, 2020, s. 41).

4. ÖZEL EĞİTİMDE AİLE

Aile toplumun en küçük birimi olarak tanımlanabilen, kişilerin içinde doğup büyüdüğü veya yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirmiş oldukları bir sosyal sınıftır (Cavkaytar, Toplum ve Aile, 2012, s. 3). Farklı disiplinler tarafından sıkça ele alınmakta ve geniş bir yelpaze de tanımlanmaktadır. Bireylerin doğmasıyla beraber öğrenme ve keşfetme süreçleri de başlamaktadır. Bu bağlamda bireyin ilk dönemi yani çocukluk döneminde ilk eğitimcileri anne ve babası bir diğer ifadeyle ailesidir. Aynı zamanda çocukları bu süreçte en iyi tanıyan ve onlarla en çok vakit geçiren de ailesidir. Bu doğrultuda çocuğun eğitiminde ailenin etkisi oldukça önemli bir durumdur (Meb, 2022, s. 1). Çocukların ilk eğitim kurumu ailedir. Bazı bireyler doğduğu andan itibaren daha fazla ilgi ihtiyacı içinde doğmaktadır. Bu durum ailelerin bilinçli olması sürecin atlatılması konusunda önemli bir etmen olarak görülmektedir. Çocuğun özel eğitim sürecini olumlu olarak sürdürebilmesi konusunda ailenin profesyonelliği ve uyumu kritik bir önem taşımaktadır. Özel eğitim denildiğinde birçok açıdan farklılaşan bir süreç karşımıza çıkmaktadır. Okul, çevre vb. durumların süreci doğrudan etkilediği bir gerçektir. Süreci etkileyen en önemli kurumlardan biri olarak da ailenin varlığı söylenebilmektedir. Aile, özel eğitim konusunda öğrencinin eğitim sürecinde ve verilen eğitim hizmetinin gerçekleşme noktasında kritik bir noktaya sahiptir. Aynı zamanda özel eğitim veren öğretmen ile aile arasında köprünün kurulması, öğrencinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak ailenin ve verilen eğitimin eş zamanlı ve aynı amaç noktasında ilerleme kaydedilmesi gerekir. Bir diğer husus ise ailenin özel öğrencilerin akranlarına oranla biraz daha geri ve yavaş öğrenen bireylerin olduğunu unutmaması ve öğrencide meydana gelen en küçük gelişimin o öğrenci için ne kadar zor kazanıldığı dolayısıyla bu konuda öğrenciyi motive etmesinin gereksinimidir. Ailenin özel gereksinimi içindeki bireylere karşı aşırı korumacı olması, özel gereksinimi olan bireyin yapabileceği şeyleri onun yerine gerçekleştirmesi bireyi ileriki zamanlarda tamamen aileye bağlı kılmaktadır. Bu doğrultuda bağımsız kendi yaşamını sürdüremez duruma sebep açmaktadır (Başer, 2019, s. 1). Özel gereksinimi olan bir çocuğa sahip olan aileler, psikolog, özel eğitim öğretmeni, rehberlik danışmanları gibi yerlerden bu konuda destek sağlayabilirler. Aileler, çocukların ilk öğreticisi olduklarından dolayı çocuğun yetişmesi, gelişimi ve bu konuda çocuklarına nasıl destek olabilecekleri gibi konularda bu yerlerden destek alarak süreci sağlıklı sürdürebilmektedirler. Özel gereksinimi olan çocukların eğitimi konusunda aileler, özel gereksinimi olmayanların eğitiminde olduğundan daha fazla önem taşımaktadır. Elde edilen araştırmalara

bakıldığında özel gereksinimi olan çocuğun eğitimi konusunda aileleri tarafından desteklenmesi bireylerin gelişimine olumlu olarak katkı sağladığı ve ailelerin aile eğitim programlarına katılım gerçekleştirmesi çocukların yaşamsal olarak önemi olduğunu ortaya koymaktadır (Arslan, Ulaş, & Coşkun, 2020, s. 24). Özel eğitim almayı gerektiren çocukların gelişmesi aile ve eğitimden geçmektedir. Bu iki etmen arasındaki ilişki birbirini tamamlayan parçalar gibidir. Aile, çocuğu en iyi gözlemleyen ve tanıyandır. Bu bağlamda çocuğun özel eğitim gereksinimi olan çocuğun davranış ve tutumlarının gelişimi ve şekillenmesinde önemli bir parçayı aileleri oluşturmaktadır. Bu sebeptendir ki ailenin özel eğitimdeki rolü önemli hale gelmektedir. Özel eğitim alan çocuğun eğitim sonucunda aldığı değişimlerin devamlılığın sağlanması ailenin sürece olan katkısı ile ilerleme kaydetmeyi sağlamaktadır. Tüm bu gelişimlere bağlı olarak özel eğitime ihtiyacı olan bir çocuğa sahip olan ailelerin üzerine düşen bir takım görevlerin olduğu kuşkusuz kaçınılmazdır. İlk olarak ailelerin bu konuda sabırlı olmaları ve çocuklarının gelişimleri konusunda kararlı olmaları beklenmektedir. Çocuklarına karşı onların sosyal hayata katılımını gerçekleştirmek, imkân sağlamak ve gerekli ortamı hazırlamak ailelerin çocuklarına bu konuda sağlayabileceği en önemli faydalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların kendi akranlarıyla kaynaşabilecekleri ortamlara ve faaliyetlere katılmasının sağlanması gerekir. Kuşkusuz ki özel gereksinimi olan yani özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar anlaşılmalı, dinlenmeli ve en önemlisi önemsenmeli istemektedir (Yıldırım, 2022, s. 1). Özel eğitim, engelli veya özel gereksinime ihtiyaç duyan çocukların potansiyel durumlarını tam olarak geliştirebilmek ve bu sürece yardımcı olmak için oluşturan bir eğitim sistemini ifade etmektedir. Bu mekanizmaya bakıldığında aile çok etkili bir görev almaktadır. Aileler, çocukların eğitimi konusunda aktif görevler alarak onların sosyal, duygusal ve akademik olarak gelişmesine destekçi olmaktadır. Özel eğitim konusunda ailenin rolüne bakıldığında çocuğun gelişiminin temel yapı taşı olarak kabul edildiği düşünülmektedir. Aileler, çocuklarının ilk öğretmenleri olarak onların aynı zamanda ilk savunucusudur. Çocukların özel gereksinim ihtiyaçlarına en güzel şekilde cevap veren ve onları bilen aynı zamanda uygun eğitim konforunun oluşturulmasının sağlanmasında önemli bireylerdir. Çocukların ilgi alanları, güçlü zayıf taraflarını vb. durumları en iyi şekilde ailelerinin bildiği yorumlanmaktadır. Aileler, çocukların eğitiminde aktif görev aldığı düşünülmektedir. Çocukların gelişmesindeki en büyük etki sahibi kişilerin onların bakımından sorumlu birincil kişiler olduğu bilinmektedir. Aileler özel gereksinimle dünyaya gelen çocuklarının neden öze gereksinimi olduğunu anlama ve anlamlandırma konusunda çaba vermektedirler. Bu konuda neler yapılabileceği, düzelmeye durumu ve gelecekteki yaşanılacak olanların hakkında bilgi sahibi olmaya çalışmaktadırlar (Demiröz, 2021, s. 37).

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitimi konusundaki amaçların olumlu sonuçlanması ailenin eğitime katılımı ile hızlanmaktadır. Ailenin eğitim esnasında yer alması eğitimi kolaylaştırabilirken aynı zamanda çocuğun ilerleme kazanarak becerilerinin genellemesini sağlayabilmektedir. Aile için bir çocuğun doğumu beraberinde sorumluluklar getirmesi doğan çocuğun özel gereksinimli çocuk olması durumunda daha da fazla artmaktadır. Ailelerin çocuklarının birçok ihtiyacını karşılamada etkin katılımcı olması ve karşılaşılan sorunlarla başa çıkma gibi durumlar ailenin büyüklüğü, ebeveynlerin kişisel özellikleri, sosyo-ekonomik düzeyler gibi değişik faktörlerden etkilenmektedir. Çocukların yaşamış olduğu doğal çevre gelişimde belirleyici bir faktördür. Aynı zamanda ailede normal bir çocuk yerine özel eğitim gereksinimi olan çocuğun olması ailenin farklı bir yaşam şekli ortaya koymasına bu durum da rollerin değişmesine neden olabilmektedir. Özellikle bakıldığında ailelerin özel gereksinim olan çocuğa sahip olduklarında yaşamış oldukları, sonraki süreçte ise bu çocukların eğitim ve bakımlarının sağlanması daha fazla çaba daha fazla ilgiyi beraberinde getirmektedir (Sağiroğlu, 2006, s. 12).

5. SONUÇ

Özel gereksinimi olan çocukların, bireylerin normal bireylere göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu doğrultuda üzerinde durulan önemli bir konu olduğu gerçeğidir. Özel eğitimin erken bir dönem içerisinde başlaması ve gerekli planlamaların amaca uygun olarak tasarlanması gerekmektedir. Özel eğitim konusunda bir takım yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Yasal düzenlemelere bakıldığında özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gibi süreçleri düzenlemektedir. Bireyin eğitimini destekleyen ve koruyan yasal düzenlemelerin yanı sıra şüphesiz ki özel eğitim alanında çocukların en büyük destekçileri aile faktörüdür. Ailelerin özel eğitim sürecinde üstlendiği rol oldukça önemlidir. Aileler, çocukların ilk eğitim aldığı kurumdur. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarının ihtiyaçlarının belirlenmesi ve eğitim planlamasında önemli rol oynamaktadırlar. Destekleyici ve koruyucu bir rol üstlenerek sürecin sağlıklı sürdürülebilmesi ve özel eğitim alan çocuklarının topluma kazandırılması konusunda aktif görevler alarak eğitimlerinin her zaman içerisinde olması gerekmektedir.

Sonuç olarak özel eğitimde yasal düzenlemelerin gerçekleştiği ve önemli olduğu aynı zamanda ailelerin de bu süreçte büyük rol üstlendiği söylenebilmektedir. Yasal düzenlemeler her ne kadar bireyin eğitimi konusunda koruyucu ve destekleyici bir sistem oluşturmuş olsa da ailelerin varlığı çocukların eğitim süreçlerinde aktif olarak yer almasının gerekliliği bir zorunluluktur. Bu doğrultuda özel eğitim alan bireylerin eğitim durumları daha iyi desteklenmekte olmakla beraber daha pozitif sonuçların alınması sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktulum, K. (1999). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Öteki Yayınevi.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara: Kanguru yayınları.
- Andersson, P., Arvidson, M., Evegren, F., Jandali, M., Larsson, F., & Rosengren, M. (2018). Lion Fire: Extinguishment and mitigation of fires in Li-ion batteries at sea. *RISE Report*.
- Andersson, P., Wikman, J., Arvidson, M., Larsson, F., & Willstrand, O. (2017). Safe introduction of battery propulsion at sea. *RISE Research Institutes of Sweden*(34), 59.
- Arslan, A., Ulaş, A. H., & Coşkun, M. K. (2020, 12 22). Özel Eğitimde Aile Eğitimine Yönelik Bir Derleme Çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 24(84), 21-37.
- Ataman, A. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aytaç, G. (2016). *Genel Edebiyat Bilimi*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Baba, Y., Okada, S., & Yamaki, J.-i. (2002). Thermal stability of Li x CoO 2 cathode for lithium ion battery. *Solid State Ionics*, 148(3), 311-316.
- Balbuena, P., & Wang, Y. (2004). *Lithium-ion batteries: solid-electrolyte interphase*. World Scientific.
- Başer, A. (2019, 10 25). *Ozel Eğitimde Ailenin Rolü*. 02 02, 2024 tarihinde Salihliram.meb.web sitesi: https://salihliram.meb.k12.tr/icerikler/ozel-egitimde-ailenin-rolu_7967858.html adresinden alındı
- Broich, U., & Pfister, M. (1985). *Intertextualität*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

- Bulut, E. (2022). *Elektrikli Araçlarda Batarya Termal Yönetim Sistemlerinin Optimum Tasarımı*. Bursa: Doktora Tezi: Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Bulut, F. (2018). Metinlerarasılık Kavramının Kuramsal Çerçevesi. *Edebi Eleştiri Dergisi*, 2-19.
- Cavkaytar, A. (2008). *Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocuklar ve Özel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cavkaytar, A. (2012). *Toplum ve Aile*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2012). *Toplum ve Aile*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2012). *Toplum ve Aile*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Çitil, M. (2020). *Türkiye'de Özel Eğitim Hizmetleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Dagger, T., R. Rad, B., M. Schappacher, F., & Winter, M. (2018). Comparative Performance Evaluation of Flame Retardant Additives for Lithium Ion Batteries – I. Safety, Chemical and Electrochemical Stabilities. *Energy Technology*, 6(10), 2011-2022.
- Demirel, S. (2005, 05). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinde Aile Eğitiminin Önemi. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 5(1), 61-74.
- Demiröz, K. (2021). Erken Çocukluk Özel Eğitiminde Aile ve Personel İş Birliği . *Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep, Türkiye: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı.
- Enerjim Güneş. (2023, Ocak 28). *Enerjim Güneş*. Batarya Yönetim Sistemi (BMS) Nedir?: [https://www.enerjimgunes.com/batarya-yonetim-sistemi-bms-nedir#:~:text=Batarya%20Y%C3%B6netim%20Sistemi%20\(%20BMS\)%20%2C,ak%C4%B1m%20ve%20s%C4%B1cakl%C4%B1k%20aral%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20vard%C4%B1r.adresinden%20al%C4%B1nm%C4%B1%C4%B1r.adresinden%20al%C4%B1nm%C4%B1r](https://www.enerjimgunes.com/batarya-yonetim-sistemi-bms-nedir#:~:text=Batarya%20Y%C3%B6netim%20Sistemi%20(%20BMS)%20%2C,ak%C4%B1m%20ve%20s%C4%B1cakl%C4%B1k%20aral%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20vard%C4%B1r.adresinden%20al%C4%B1nm%C4%B1%C4%B1r.adresinden%20al%C4%B1nm%C4%B1%C4%B1r.adresinden%20al%C4%B1nm%C4%B1r)
- Genette, G. (1982). *Palimpsests*. Nebraska: University of Nebraska Press.
- Ghiji, M., Novozhilov, V., Moinuddin, H., Joseph, P., Suendermann, B., & Gamble, G. (2020). A Review of Lithium-Ion Battery Fire Suppression. *Energies*, 13(19).
- Gülşen Torusdağ, İ. A. (2021). *Metindilbilim ve Örnek Metin Çözümlemeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Günay, P. D. (2013). *Metin Bilgisi: Hem Metin Çözümleme Hem de Yaratıcı Yazma*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Gündoğdu, A. E. (2012). Metinlerarası Bağlamında Tahsin Yücel'in 'Yalan' Adlı Romanı. *Turkish Studies*, 1893-1903.
- Ihwe, J. (1972). *Literaturwissenschaft und Linguistik*. Frankfurt: Athenäum Verlag.
- Janich, N. (2008). *Textlinguistik*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Kartal, R. (2020, 02). *Karacabeyram.meb*. 02 01, 2024 tarihinde Karacabeyram.meb.web sitesi: https://karacabeyram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/16/07/763305/dosyalar/2020_02/05131952_KARACABEY_RAM_BULTEN_OCAK.pdf adresinden alındı
- Kıran, A., & Kıran, Z. (2011). *Yazınsal Okuma Süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Klein, J., & Fix, U. (1997). *Textbeziehungen*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.
- Kristeva, J. (1972). *Bachtin, das Wort der Dialog und der Roman*. Frankfurt: Athenäum.
- MEB. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.

- Meb. (2022, 02 11). *Dogubayazitram.meb*. 02 01, 2024 tarihinde Dogubayazitram.meb web sitesi: https://dogubayazitram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/04/03/768328/dosyalar/2022_09/29120217_Ozel-Egitimde-Ailenin-Rolu-Veli-Kitapcik.pdf?CHK=c18c127c2b2b201858212d5082f1c348 adresinden alındı
- Özdemir, L., Çiftçi, H., & Sayan, Ö. (2022). Tarihsel Süreçte Özel Eğitim Uygulamaları, Kurumları ve Görevli Personellerin İncelenmesi. *Atlas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-20.
- Özgür, M. (2024, Mart 14). *Deniz Postası*. Kayseri'de Yanan Elektrikli Aracın Sürücüsü Öldü: <https://www.denizpostasi.com/kayseride-yanan-elektrikli-aracin-surucusu-oldu> adresinden alınmıştır
- Robert-Allain Beaugrande, W. U. (1981). *Einführung in die Textlinguistik*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Russoa, P., Barib, C., Mazzaroc, M., Rosac, A., & Morriellod, I. (2018). Effective Fire Extinguishing Systems for Lithium-ion Battery. *CHEMICAL ENGINEERING TRANSACTIONS*, 67, 727-732.
- Sağiroğlu, N. (2006, 10). Özel Gereksinimli Bireylere Sahip Ailelerin Çocuklarının Devam Ettiği Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden Beklentileri. *Yüksek Lisans Tezi*. Bolu, Türkiye: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schüz, J. (2007). Topik und textuelle Kommunikation. *Aussiger Beiträge*, 233-247.
- Sulikowski, P. R. (2015). Textualitätskriterien Eines Literarischen Textes und die Intertextualität. *ResearchGate*, 323-342.
- Şenöz, D. C. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual.
- Tarancı, C. S. (1982). *Otuz Beş Yaş*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Ternes, A. (2016). *Intertextualität Der Text als Collage*. Berlin: Springer VS.
- Tran, M.-K., Mevawalla, A., Aziz, A., Panchal, S., Xie, Y., & Fowler, M. (2022). A Review of Lithium-Ion Battery Thermal Runaway Modeling and Diagnosis Approaches. *Processes*, 10(6), 1192.
- TRT. (2023, Ekim 6). *TRT*. Sevkiyat aşamasındaki 6 elektrikli otomobil yandı: <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/sevkiyat-asamasindaki-6-elektrikli-otomobil-yandi-801041.html> adresinden alınmıştır
- Vater, H. (2001). *Einführung in die Textlinguistik*. München: Wilhelm Fink GmbH & Co. Verlags-KG.
- Wang, Q., Sun, J., & Chu, G. (2005). Lithium ion battery fire and explosion. *Fire Safety Science*, 8, 375-382.
- Yıldırım, H. (2022, 10 22). *Özel Eğitimde Aile Faktörü*. 02 01, 2024 tarihinde Ozguradimlar.com web sitesi: <https://ozguradimlar.com.tr/ozel-egitimde-aile-faktoru/> adresinden alındı
- Zhenghai, L., Shen, Z., Kang, L., Guoqiang, Z., & Thomas G., H. (2019). A survey of methods for monitoring and detecting thermal runaway of lithium-ion batteries. *Journal of Power Sources*.